

به نام خداوند خورشید و ماه |
که دل را به نامش خرد داد راه |

لقمه

مهر و ماه

فارسی هشتم

مریم کاظمی میقانی

مقدمه مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم هست کلید در کنج حکیم
فاتحه فکرت و ختم سخن نام خدای است براو ختم کن

خدای بزرگ را حمد و سپاس می گویم که رخصت خدمتی
دوباره به من ارزانی کرد تا در سایه سار علم بی کرانش
قلمی بزخم و نقشی بنگارم.

کتاب حاضر، مجموعه کاملی برای مطالعه دانش آموزان
به صورت دسته بندی شده ارائه می کند. لقمه است و
فراگیری اش آسان!

با توجه به آزمون های کلاسی و سراسری، مطالب را
در شش بخش دسته بندی و هر آنچه برای آموختن
مورد نیاز بوده است، گردآوری کرده ام. در هر فصل که
مشخصه هایش در ابتدای آن آورده شده است، علاوه بر
آموزش مطالب به چگونگی ارائه آنها برای هرچه آسان تر
شدن فراگیری شان نیز اندیشیده ام.

بخش اول: واژگان و املا

بخش ابتدایی کتاب را با واژگان، معنای آنها و شاهد مثال (متن انتخاب شده از همان درس که واژه‌ها در آن به کار رفته)، املاي واژه‌های مهم و نکات مهم املايي آغاز کرده‌ام. اولویت خود را بر مبنای اهمیت این قسمت در آزمون‌ها قرار داده‌ام؛ ضمن اینکه این قسمت پیش‌نیاز بخش بعدی هم هست.

بخش دوم: معنا و مفهوم

در نظام آموزشی تحول یافته، آنچه بیش از هر چیز اهمیت دارد توجه به معنا، مفهوم و درک مطلب است که به این مهم در فصل دوم کتاب پرداخته‌ام. همه شعرهای کتاب درسی، حتی ابیات پراکنده در تمرین‌ها و شعر پشت جلد کتاب درسی نیز معنی شده‌اند و هر جا نیاز به توضیح تکمیلی بود مفهوم نیز آورده شده است.

بخش سوم: دانش زبانی

مطالب دستور زبان فارسی با لحنی آشنا و ساده با تقسیم‌بندی‌های منطقی و گسترده‌تر از مختصرگویی‌های کتاب درسی به همراه مثال در این بخش پیش روی شماست.

بخش چهارم: دانش ادبی

در اینجا به آرایه‌های ادبی کتاب با ترتیب کتاب درسی و شیوه‌ای نوین همراه با جدول و مثال‌های فراوان پرداخته‌ام. زیبایی‌های کلام را با مطالعه این بخش به خوبی خواهید آموخت.

بخش پنجم: تاریخ ادبیات

تاریخ ادبیاتی مصور پیش روی شماست که با تقسیم‌بندی منحصر به فرد بیش از هر کتاب دیگری به شما در فراگیری مطالب آن کمک می‌کند.

بخش ششم: بانک سؤال‌های امتحانی و پاسخ‌نامه

این بخش یکی از اهداف مهم کتاب ما را پوشش می‌دهد و آن آمادگی برای امتحان است. ساختار و محتوای این بخش را بارها و بارها از نظر گذرانده‌ام و با هم‌فکری کارشناسان متعدد بر آن شدم تا برای هر درس آزمونی قرار دهم که سؤال‌هایش بر اساس ترتیب فصل‌های کتاب درسی با پاسخ‌نامه‌ای تشریحی باشد و در انتهای هر درس ۵ پرسش چهارگزینه‌ای آورده شده است. یک نمونه آزمون نوبت اول و یک نمونه آزمون پایانی منطبق با استانداردهای آموزشی هم در این بخش گنجانده شده است.

در پایان معرفی بخش‌های تشکیل‌دهنده کتاب، ذکر مجدد این مطلب را ضروری می‌دانم که پرداختن به هر یک از این بخش‌ها بر اساس نیاز دانش‌آموز بوده است.

امیدوارم با مطالعه این کتاب، مطالب کتاب درسی را به بهترین شکل بیاموزید و شیرینی درس فارسی را بهتر حس کنید؛ همچنین در آزمون‌های پیش‌رو به بالاترین میزان موفقیت برسید.

کوشش کرده‌ام مطلبی را از قلم نیندازم. پس می‌توانید با آسودگی در مواقع مختلف این کتاب را برای مطالعه به همراه داشته باشید.

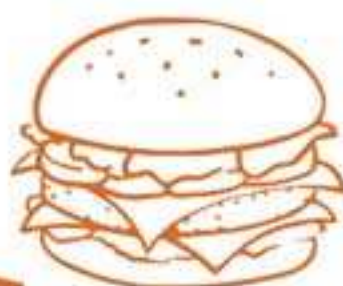
از جناب آقای احمد اختیاری که با بصیرت خویش در امر تألیف همواره مؤلفان رایاری می‌کنند و از همه دوستان و همکاران محترم در انتشارات مهروماه که در به ثمر رسیدن این اثر مرایاری کردند، سپاسگزارم.

امیدوارم تلاش جمعی ما، شیرینی آموختن و لذت مطالعه را در شما چند برابر و پیوند دوستی‌تان را با زبان و ادب پارسی عمیق‌تر کند.

از مخاطبان فرهیخته تقاضا دارم ما را در جریان نقاط قوت و ضعف کتاب قرار دهند تا در مراحل بعدی بی‌نقص‌تر در خدمت بزرگواران باشیم. برای این منظور پست الکترونیکی farsi@mehromah.ir و سامانه پیامکی ۳۰۰۰۷۲۱۲۰ در اختیارتان قرار دارد.

وَ مِنَ اللَّهِ تَوْفِيقُ

مریم کاظمی میقانی

فهرست

۹

بخش اول: واژگان و املا

۶۵

بخش دوم: معنی و مفهوم

۱۰۳

بخش سوم: دانش زبانی

۱۱۵

بخش چهارم: دانش ادبی

۱۲۹

بخش پنجم: تاریخ ادبیات

۱۵۱

بخش ششم: بانک سؤال‌های امتحانی و پاسخ‌نامه

واژگان و املا

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معنی همهٔ واژه‌های دشوار همراه شاهد مثال (هم‌انتهایی که در انتهای کتاب درسی معنی شده‌اند و هم‌انتهایی که معنی نشده‌اند).
- جمع‌آوری واژگان مهمّ املائی
- بیان نکات املائی هر درس با توضیحی کامل همراه مثال‌هایی متنوّع

ویکتوریا وینز

- ◀ **مُحال**: ناشدنی، غیرممکن
- ◀ **مصطفی**: برگزیده، لقب حضرت محمد (ص)
- ◀ از پی کسی رفتن: به دنبال کسی رفتن، پیروی
- ◀ **مُحال** است سعدی که راهِ صفا **توان رفت جز بر پی مصطفی**

واژه‌های مهمّ املایی

- ◀ طلعت (طلوع) * زینت‌ده (تزیین) * دستگیر * خطابخش *
- ◀ پوزش‌پذیر * بنی‌آدم * لطف (لطافت) * متفق (اتفاق) *
- ◀ الهیت (الهی) * کنه * ماهیت * ماورا * بصر (بصیرت) *
- ◀ منتها (نهایت) * تأمل * صفا * حاصل (محصول) * محال * مصطفی

درس اول

پیش از اینها

- ◀ **خشت**: آجر، آجر خام
- ◀ مثل **قصر پادشاه قصه‌ها**
- ◀ **برج**: ساختمان یا بنای بلند
- ◀ **عاج**: دندان‌های بالایی فیل
- ◀ **بلور**: شیشه
- ◀ پایه‌های **برجش** از **عاج** و **بلور** **بر سر تختی نشسته باغ‌رور**
- ◀ **طنین**: آهنگ، انعکاس صدا
- ◀ **نعره**: فریاد بلند از روی خشم
- ◀ **توفنده**: پرخروش، خروشان، غوغاکننده

رعد و برق شب، طنین خده اش سیل و طوفان، نعره توفنده اش

◀ نیت: قصد، آهنگ، عزم

نیت من در نماز و در دعا ترس بود و وحشت از خشم خدا

◀ ریا: دورویی، نفاق

◀ گلیم: نوعی فرش بدون پرز که با نخ پشمی، پنبه‌ای یا کنفی بر روی

دار و با دست بافته می‌شود و نقش‌های رنگین معمولاً هندسی دارد.

◀ بوریا: حصیری که از نی می‌بافند.

گفت: «آری خانه او بی‌ریاست فرش‌هایش از گلیم و بوریاست»

واژه‌های مهم املائی

◀ قصر * قصه * خشتی از الماس و طلا * عاج * بلور * غرور (مغرور) *

رعد و برق * طنین * سیل و طوفان * نعره * توفنده (توفان) *

حضور (حاضر) * بی‌رحم (رحیم) * پرس و جو * وحشت * وضو

نکات مهم املائی

در زبان فارسی بعضی حروف مانند «ذ، ز، ض، ظ»، «س، ص، ث»

و «ح، ه» مانند هم تلفظ می‌شوند، اما شکل نوشتاری متفاوتی

دارند؛ با دقت در معنا و مفهوم کلمه‌ها می‌توانیم شکل درست

نوشتاری آنها را تشخیص دهیم.

🍓 **مثال:** • زلت: لغزش، خطا / ذلت: پستی، خواری

• ظل: سایه / ضیل: گمراهی

حکایت به خدا چه بگویم؟

واژه‌نامه

◀ ارباب: رئیس، بزرگ، کارفرما، صاحب و مالک منطقه
روزی غلامی کوسفندان **اربابش** را به صحرا برد.

◀ خداوند: در این حکایت به معنای صاحب، مالک
خداوندش را بلوی که کرک بُرد.

واژه‌های مهم املائی

◀ غلام * ارباب * صحرا * انبوه * سراغ

درس دوم

خوب، جهان را بین!

واژه‌نامه

◀ بی‌همتا: بی‌نظیر، بی‌مانند

◀ اسرار: جمع سرّ، رازها

از شگفتی‌های آفرینش خالق **بی‌همتا**، **اسرار** پیچیده حکیمانه در
آفریدن خفاشان است.

◀ حدقه: مردمک چشم، کاسه چشم

خدا برای او دو چشم سرخ و دو **حدقه**، چونان ماه تابان آفرید.

◀ جثّه: بدن، پیکر

به مورچه و کوچکی **جثّه** آن بنگر.

رعد و برق شب، طنین خنده اش سیل و طوفان، نعره توفنده اش

◀ معنی: رعد و برقی که در شب رخ می دهد، صدای خنده او و سیل و طوفان نتیجه فریاد توفانی اوست.

هیچ کس از جای او آگاه نیست هیچ کس را در حضورش راه نیست

◀ معنی: هیچ کس از جا و مکان او با خبر نیست و هیچ کس نمی تواند به حضورش راه یابد.

آن خدا بی رحم بود و خشمگین خانه اش در آسمان، دور از زمین

◀ معنی: آن خدا (که در تصوّر من بود) بی رحم و خشمگین بود و در آسمان به دور از زمین خانه داشت.

بود، اما در میان ما نبود مهربان و ساده و زیبا نبود

◀ معنی: حضور داشت ولی از ما دور بود و بامحبت و ساده و زیبا نبود.

در دل او، دوستی جایی نداشت مهربانی هیچ معنایی نداشت

◀ معنی: او اهل دوستی و مهربانی نبود و این معانی برایش غریب بود.

هر چه می پرسیدم از خود از خدا از زمین از آسمان از ابرها

◀ معنی: اگر درباره خودم، خدا، زمین، آسمان ها و ابرها (درباره خلقت) سؤالی می پرسیدم.

زود می گفتند: «این، کار خداست پرس و جو از کار او کاری خطاست»

◀ معنی: به سرعت پاسخ می دادند: «اینها کار خداوند است و پرسش و پاسخ درباره آنها کاری اشتباه است.»

◀ خزان: پاییز

پره‌های طاووس، چونان برگ خزان دیده، می‌ریزد.

◀ زر: طلا

◀ ناب: خالص، صاف، زلال

اگر در تماشای یکی از پره‌های طاووس دقت کنی، لحظه‌ای به سرخی گل و لحظه‌ای دیگر به سبزی و گاه به زردی زرناب، جلوه می‌کند.

◀ فراز: بلندی، بالا

◀ یال: موهای پرپشت و بلند که روی گردن برخی حیوانات مانند شیر و اسب می‌روید.

بر فراز گردن طاووس، به جای یال، کاکلی سبزرنگ و پرنقش و نگار روییده است.

واژه‌های مهم املائی

- ◀ خالق (خلق) * بی‌همتا * اسرار * حکیمانه (حکمت) * خفاشان *
- چونان * برمی‌گزینند * پرتو * جست‌وجو * حدقه * قدرت دفع *
- متحد (اتحاد) * کشتزار * جثه * عظمت (عظیم) * جایگاه ویژه *
- طاووس * نقش و نگار * خزان دیده * زر * جلوه خاص

بخش دوم

معنی و مفهوم

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معنی همه شعرهای کتاب: شعر روی جلد کتاب، درس‌ها، تمرین‌ها، شروع فصل‌ها و پشت جلد کتاب.
- ارائه مفهوم برای بیت‌هایی که نیاز به توضیح تکمیلی دارند.

ویک‌ب‌وین‌دوی

شعر آغازکنندهٔ فصل اوّل

چشم دل باز کن که جان بینی آنچه نادیدنی است، آن بینی

◀ معنی: چشم دلت را بگشا و بصیرت داشته باش تا آن چیزی را که نمی‌شود با چشم سردید با بصیرت ببینی.

هاتف اصفهانی

درس اوّل

پیش از اینها

پیش از اینها، فکرمی کردم خدا خانه‌ای دارد میان ابرها

◀ معنی: در گذشته، خیال می‌کردم که خانهٔ خداوند در بین ابرهاست.

مثل قصر پادشاه قصه‌ها خشتی از الماس و خشتی از طلا

◀ معنی: خانه‌اش مانند کاخ پادشاهان در قصه‌ها از الماس و طلا ساخته شده است.

پایه‌های برجش از عاج و بلور بر سر تختی نشسته با غرور

◀ معنی: جنس پایه‌های ساختمان بلند او از عاج و بلور است و خودش با غرور بر تختی نشسته است.

ماه، برق کوچکی از تاج او هر ستاره، پولکی از تاج او

◀ معنی: ماه نور کوچکی است که از تاج او می‌تابد و هر ستاره یک پولک از تاج اوست.

نیت من در نماز و در دعا ترس بود و وحشت از خشم خدا
 ◀ معنی: قصد و نیت من در عبادت‌هایم، ترس و وحشت از خشم و غضب خداوند بود.

پیش از اینها، خاطرم دلگیر بود از خدا در ذهنم این تصویر بود
 ◀ معنی: پیش‌تر (در گذشته)، فکر و ذهنم دلگیر و غمگین بود و این تصوّرات (نامطلوب) را از پروردگار داشتم.

تا که یک شب، دست در دست پدر

راه افتادم به قصد یک سفر

◀ معنی: تا اینکه یک شب همراه پدرم برای سفری به راه افتادیم.

در میان راه در یک روستا خانه‌ای دیدیم، خوب و آشنا

◀ معنی: در بین راه خانه‌ای آشنا و خوب در یک روستا دیدم.

زود پرسیدم: «پدر، اینجا کجاست؟»

گفت: «اینجا خانه خوب خداست»

◀ معنی: به سرعت پرسیدم: «پدر اینجا کجاست؟» پدر پاسخ داد: «اینجا خانه خوب و دوست‌داشتنی خداوند است.»

گفت: «اینجا می‌شود یک لحظه ماند

گوشه‌ای خلوت، نمازی ساده خواند»

◀ معنی: گفت: «می‌توانیم ساعتی اینجا بمانیم و در خلوت و آرامش، نماز ساده‌ای بخوانیم.»

با وضوئی دست و رویی تازه کرد بادل خود گفت و گویی تازه کرد

◀ معنی: وضوئی بگیریم و دست و صورتمان را تازه و باطراوت کنیم و با خودمان خلوت و گفت و گو کنیم.

گفتمش: «پس آن خدای خشمگین خانه اش اینجا است؟ اینجا در زمین؟»

◀ معنی: به او گفتم: «پس خانه آن خداوند خشمگین اینجا روی زمین است؟»

گفت: «آری خانه او بی ریاست فرش پایش از گلیم و بوریاست»

◀ معنی: گفت: «بله، خانه خداوند ساده و بی ریاست. فرش های خانه اش هم از گلیم و حصیر است (بسیار ساده است).»

مهربان و ساده و بی کینه است مثل نوری در دل آینه است

◀ معنی: خداوند مهربان، باصفا، صمیمی و بدون قهر و کینه است و همانند نوری است که در آینه منعکس می شود.

عادت او نیست خشم و دشمنی نام او نور و نشانش روشنی

◀ معنی: راه و رسم او دشمنی و خشونت نیست؛ اسمش نور و نشانه اش روشنی و فروغ است.

تازه فهمیدم خدایم این خداست این خدای مهربان و آشناست

◀ معنی: تازه متوجه شدم که خدایم این خدای مهربان، آشنا و صمیمی است.

بخش سوم

دانش زبانی

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- بررسی همه نکات زبانی و دستوری
- کتاب همراه توضیحات کامل و مثال‌های کاربردی
- استفاده از جدول‌ها و نمودارها برای تثبیت آموخته‌ها

ویک‌ب‌وین‌دوپی

درس اول

پیش از اینها

مصدر

فعل ماضی سوم شخص مفرد به اضافه «ن»، مصدر می‌سازد.
مثال: گفت + ن = گفتن / دیدن / شنیدن / بوییدن / نوشتن /
 کاشتن / خوردن / افتادن

نکات:

- ① مصدرها در دسته اسم‌ها قرار می‌گیرند.
- ② مصدرها انجام عملی را نشان می‌دهند، ولی شخص و شمار ندارند.

بن

بن قسمت اصلی، ثابت، تغییرناپذیر و تکرارشونده در صرف فعل است.
 دو نوع بن داریم: بن ماضی و بن مضارع
الف) بن ماضی: مصدر منهای «ن» پایانی

مثال: رفتن - ن = رفت
 مصدر بن ماضی

ب) بن مضارع: فعل امر مفرد منهای «ب» ابتدایی

مثال: برو - ب = رو
 فعل بن
 امر مضارع

جمله

سال گذشته آموختید که جمله، کلمه یا مجموعه‌ای از کلمه‌هاست که پیامی را به شنونده یا خواننده منتقل می‌کند. مهم‌ترین واژه در جمله **فعل** است.

فعل

فعل بخشی از جمله است که دربارهٔ انجام عمل، رویداد یا ایجاد حالت، اطلاعاتی به ما می‌دهد.

- فعل، بخش اصلی جمله و محور معنایی آن است.
- معنی هر فعل، تعیین‌کنندهٔ این است که چند بخش دیگر باید به جمله اضافه شود.
- بعضی فعل‌ها مانند «آمد» فقط با گرفتن نهاد کامل می‌شوند؛ به این فعل‌ها **فعل ناگذر** می‌گویند.
- بعضی دیگر از فعل‌ها مانند فعل «شنید» علاوه بر نهاد، به مفعول هم نیاز دارند تا جمله را کامل کنند؛ به این فعل‌ها **فعل گذرا** می‌گویند.
- گروهی دیگر از فعل‌ها مانند «گرفت» علاوه بر نهاد و مفعول، به متمم هم نیاز دارند تا معنی کامل‌تری را به شنونده منتقل کنند.

فعل	اسم				
	متّم	مفعول	نهاد		
آمد	-	-	فرهاد		
شنید	-	را	قصّه	گَلنوش	
گرفت	کتاب فروشی	از	را	کتاب	متین

اسم

کلمه‌هایی مانند فرهاد، گلنوش، متین، قصّه، کتاب و کتاب فروشی **اسم** هستند و برای نامیدن کسی یا چیزی به کار می‌روند. اسم می‌تواند در جایگاه نهاد، مفعول و متّم قرار بگیرد که در این صورت در جمله به ترتیب نقش نهادی، مفعولی و متّمی می‌گیرد.

اجزای جمله

اجزای اصلی تشکیل دهنده جمله، فعل و اسم‌اند. فعل فقط در جایگاه فعلی قرار می‌گیرد، اما اسم در دیگر بخش‌های جمله می‌آید و نقش‌های مختلفی می‌پذیرد.

مثال: مبادا گذر شتابان عمر را مسخره بگیرید.

مفعول فعل

• زندگی کردن به یادگیری اصول و روش‌هایی نیاز دارد.

نهاد متّم فعل

بخش چهارم

دانش ادبی

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- بررسی همه نکات ادبی کتاب همراه توضیحات کامل و مثال‌های کاربردی
- بهره‌گیری از نمونه‌های نظم و نثر برای آشنایی بیشتر و تثبیت آموخته‌ها

و کتاب و هنر ادبی

درس اول

پیش از اینها

زبان و ادبیات

در سال گذشته آموختید که زبان با ادبیات متفاوت است. هرگاه بخواهیم منظور خود را مستقیم بیان کنیم از زبان و هرگاه بخواهیم منظور خود را زیباتر و تأثیرگذارتر بیان کنیم از آرایه‌های ادبی که بخشی از ادبیات است بهره می‌گیریم.

ادبیات	زبان
<ul style="list-style-type: none"> • هفته‌ای دو روز خاک پای مادر بزرگ را توتیای چشمانمان می‌کنیم و میزبان ایشان می‌شویم. 	<ul style="list-style-type: none"> • هفته‌ای دو روز مادر بزرگ مهمان ماست.
<ul style="list-style-type: none"> • قطرات همچون مروارید باران، همه شهر را با لطافت و زیبایی خود پر کرده است. 	<ul style="list-style-type: none"> • باران شدیدی در حال باریدن است و آب، همه خیابان‌ها را پر کرده است.
<ul style="list-style-type: none"> • پدرم شب و روز زحمت می‌کشد تا برای ما آسودگی به ارمغان بیاورد. 	<ul style="list-style-type: none"> • پدرم خیلی کار می‌کند تا مخارج زندگی را تأمین کند.

ساختار و محتوا

برای اینکه درک بهتری از هر اثر داشته باشیم، باید به ساختار و محتوای آن توجه کنیم. هنگام خواندن و مطالعه هر اثر یا شنیدن گفتار هر فرد، باید با دقت و تأمل، نحوه انتخاب واژه‌ها و زمینه فکری آن را جست‌وجو کنیم.

برای بررسی ساختار (شکل بیرونی) هر اثر، می‌توانیم از پرسش‌های زیر استفاده کنیم:

- متن اثر، به نثر است یا به نظم؟
- شیوه بیان نوشته، زبانی است یا ادبی؟
- جمله‌ها کوتاه هستند یا بلند؟
- واژه‌های متن، ساده و قابل فهم هستند یا دشوار؟

درس دوم

خوب، جهان را بین! ...

ارکان تشبیه

پیش‌تر آموختیم که اگر کسی یا چیزی را به کسی یا چیز دیگر مانند کنیم، از آرایه تشبیه استفاده کرده‌ایم. اکنون دقیق‌تر و گسترده‌تر موضوع تشبیه را بررسی می‌کنیم. تشبیه چهار رکن (قسمت) دارد:

• **رکن اول (مشبّه):** قسمت اول تشبیه است که آن را به چیزی مانند می‌کنیم.

• **رکن دوم (مشبّه به):** قسمت دوم تشبیه است و چیزی است که آن را به مشبّه مانند می‌کنیم.

- رکن سوم (وجه شبه): شباهتی که بین مشبه و مشبه به برقرار است.
- رکن چهارم (ادات تشبیه): کلمه‌ای است که شباهت را بیان می‌کند؛ مانند مثل، مانند، چون، چونان، همچون، همچو، همانند، برسان، به کردار.

مثال:

• دُم طاووس چونان چتری کشوده است.
 مشبه ادات تشبیه مشبه به وجه شبه

• بمچوهای که قند ز آب برون، آل نبی می‌پیدی دلشان، سوخته در بر تشنه
 ادات تشبیه مشبه به مشبه وجه شبه

نکته: گاهی اوقات رکن سوم و چهارم حذف می‌شود.

مثال: شب را چونان چراغی برمی‌گزیند. (وجه شبه: نور اندک شب)
 مشبه ادات تشبیه مشبه به

- گاهی تشبیه به صورت ترکیب اضافی (اضافه تشبیهی) می‌آید.

مثال:

• تأمل در آینه دل کنی صفایی به تدریج، حاصل کنی
 مشبه به مشبه

• لنگ لنگان قدمی برمی‌داشت هر قدم، دانه شکری می‌کاشت
 مشبه به مشبه

• در دولت به رخم بکشادی تاج عزت به سرم بنهادی
 مشبه به مشبه

بخش پنجم

تاریخ ادبیات

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معرفی همه شخصیت‌ها و آثار ادبی، سیاسی و علمی ذکر شده در کتاب درسی
- معرفی مفاخر در سه بخش تاریخ زندگانی، توضیحات و آثار به منظور آسان‌تر شدن یادگیری
- آوردن توضیحات تکمیلی مختصر (چون این نکات در کتاب درسی آورده نشده‌اند با علامت ستاره نشان‌دار شده‌اند).

و کتاب وینزوی

ستایش: به نام خدایی که جان آفرید

مستوره کردستانی

تاریخ زندگانی: از ۱۲۲۰ تا ۱۲۶۴ ه.ق در سنندج
توضیحات: ماه شرف خانم فرزند ابوالحسن
 مستوره کردستانی، شاعری است که به
 زبان های فارسی و کردی شعر سروده است. او
 نخستین زن تاریخ نویس کرد در ایران است.

آثار: دیوان شعر * تاریخ اردلان

سعدی

تاریخ زندگانی: قرن هفتم، درگذشت حدود
 ۶۹۱ ه.ق در شیراز

توضیحات: شیخ مصلح الدین سعدی
 شیرازی، فرمانروای مُلک سخن از
 بزرگ ترین شاعران و نویسندگان ایران است.

وی آموزش های مقدماتی را در شیراز فراگرفت و برای کامل کردن
 تحصیلاتش به بغداد رفت. سعدی پس از ۳۵ سال به شیراز بازگشت.
آثار: بوستان (به شعر و شامل ده باب است؛ منظومه ای اخلاقی،
 اجتماعی و عرفانی است.) * گلستان (نثر آمیخته به شعر است که در
 سال ۶۵۶ ه.ق نگاشته شد. هشت باب دارد و اساس این کتاب بر
 بیان حکایت است و هدف آن تربیت انسان هاست.) * دیوان اشعار
 مجموعه این آثار «کلیات سعدی» نامیده می شود.

هاتف اصفهانی

تاریخ زندگانی: قرن دوازدهم، درگذشت ۱۱۹۸ ه.ق
توضیحات: سیداحمد از شاعران دوره افشاریه و زندیه است. او در سرودن غزل از سعدی و حافظ پیروی می‌کرد. ترجیع‌بند عرفانی وی معروف است.

اثر: دیوان اشعار*

«که یکی هست و هیچ نیست جز او وَدَّه لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ*»

قیصر امین‌پور

تاریخ زندگانی: از ۱۳۳۸ تا ۱۳۸۶ ه.ش
توضیحات: استاد دانشگاه و شاعر معاصر بود که از شاعران موفق پس از انقلاب به‌شمار می‌آید.
آثار: در کوچه آفتاب * تنفس صبح * مثل چشمه، مثل رود * به قول پرستو * آینه‌های ناگهان * دستور زبان عشق*

ابوالقاسم قشیری

تاریخ زندگانی: قرن پنجم هجری

توضیحات: ابوالقاسم بن قشیری از عارفان قرن پنجم است.

اثر: رساله قشیریه (اصل کتاب به زبان عربی است و یکی از شاگردانش آن را به زبان فارسی ترجمه کرده است. در این کتاب به معرفی بعضی از بزرگان عارف و شرح و تفسیر اصطلاحات و الفاظ رایج میان آنها پرداخته است. این اثر با تصحیح و تعلیقات استاد فروزانفر به چاپ رسیده است.)

درس دوم

خوب جهان را بین!...

سید رضی

تاریخ زندگانی: قرن چهارم هجری در بغداد*

توضیحات: ابوالحسن محمد بن

الحسین بن موسی معروف به سید

رضی یا شریف رضی از علمای بزرگ بود. وی نهج البلاغه را حدود چهارصد سال پس از زندگی امام علی (ع) گردآوری و تدوین کرد.*

اثر: نهج البلاغه (گزیده‌ای از نامه‌ها، خطبه‌ها، سخنان و کلمات قصار امیر مؤمنان حضرت علی (ع) است.)

بخش ششم

بانک سؤال‌های امتحانی و پاسخ‌نامه

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- ارائه نمونه سؤال‌های امتحانی برای هر درس به تفکیک موضوع
- آوردن آزمون نوبت اول و دوم مطابق با استانداردهای آموزش

و پرورش

- ارائه پاسخ‌نامه تشریحی برای سؤال‌ها و
آزمون‌ها

ویک‌ب‌وین‌دوپی

ستایش: به نام خدایی که جان آفرید

واژگان و املا

۱. واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

(الف) خداوند بخشنده دستگیر کریم خطاب بخش پوزش پذیر

(ب) جهان متفق بر الهیتش فرومانده از کنه ماهیتش

(پ) مُحال است سعدی که راه صفا توان رفت جز بر پی مصطفی

۲. املاي درست هر واژه را از داخل پرانتز انتخاب کنید.

(الف) (تعمّل / تامل) در آینه دل کنی

(ب) (سفای / صفای) به تدریج حاصل کنی

(پ) وی (تلعت / طلعت) روی تو، (زینت ده / ذینت ده) عنوان ها

معنی و مفهوم

۳. بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

«بشر ماورای جلالش نیافت بصر، متهای جمالش نیافت»

۴. (الف) بیت زیر به چه ماجرای اشاره دارد؟

«گلستان کند آتشی بر خلیل گروهی بر آتش برد ز آب نیل»

(ب) واژه «خلیل» لقب کدام بزرگوار است؟

دانش زبانی

۵. در هریک از مصراع‌های زیر، نهاد را مشخص کنید.

(الف) پرستار امرش همه چیز و کس

(ب) بصر، منتهای جمالش نیافت

۶. با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«به نام خدایی که جان آفرید سخن گفتن اندر زبان آفرید»

(الف) بیت داده شده چند جمله دارد؟

(ب) «متمم‌ها» را در بیت بیابید و بنویسید.

(پ) مفعول در مصراع دوم، کدام است؟

دانش ادبی

۷. در بیت زیر، کدام آرایه‌های ادبی دیده می‌شود؟

«یکی را به سر، برزند تاج بخت یکی را به خاک اندر آرد ز تخت»

۸. (الف) در ترکیب «آئینه دل» چه آرایه ادبی به کار رفته است؟

(ب) یک ترکیب با این آرایه بنویسید.

تاریخ ادبیات

۹. آثار سعدی را نام ببرید و بنویسید کدام به نثر و کدام به نظم است؟

۱۰. شاعر شعر «ای نام نکوی تو، سر دفتر دیوان‌ها» کیست؟ در یک

سطراو را معرفی کنید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱۱. معنای کدام واژه نادرست است؟

- (۱) کریم: سخاوتمند
(۲) طلعت: درخشندگی
(۳) الهیت: خدایی
(۴) ماورا: ذات

۱۲. در کدام مصراع غلط املائی وجود دارد؟

- (۱) جهان، متفق بر الهیتش
(۲) فرومانده از گنه ماهیتش
(۳) مهال است سعدی که راه صفا
(۴) توان رفت جز بر پی مصطفی

۱۳. «پرستار» در بیت «پرستار امرش همه چیز و کس / بنی آدم و مرغ و مور و مگس» به چه معناست؟

- (۱) مطیع
(۲) مراقب
(۳) غمخوار
(۴) یاریگر

۱۴. در کدام گزینه، صفت به کار نرفته است؟

- (۱) ای نام نکوی تو، سردفتر دیوان‌ها
(۲) خداوند بخشنده‌ی دستگیر
(۳) کریم خطاب‌بخش پوزش‌پذیر
(۴) تأمل در آیینۀ دل کنی

۱۵. «از پی کسی رفتن» به چه معناست؟

- (۱) همراهی کردن
(۲) پیروی کردن
(۳) جست‌وجو کردن
(۴) کنجکاوی کردن

نمونه آزمون نوبت اول

نام: _____ تاریخ امتحان: _____
نام خانوادگی: _____ موضوع امتحان: _____

متن املای تقریری

به مورچه و کوچکی جثّه آن بنگر که چگونه عظمت خلقت او با چشم و اندیشه انسان درک نمی‌شود.
میهن شکوهمند ما، خاستگاه بخردان و روشن‌رایان، سرزمین مردان گرد و یلان پُردل است. تن و جانت بی‌گزند و میهن‌ت آبادان باد.
مهارت‌هایی نظیر خودآگاهی، ارتباط مؤثر، تصمیم‌گیری، چیرگی بر احساسات و هیجانات و تفکر خلاق، برای سفر زندگی نیاز است.
در آداب خواب، اصل این است که در دل تو، بغض و کینه و حسد مسلمانان نباشد و در ذکر حق باشی تا به خواب روی.
کیست آن صورتگر ماهر که بی‌تقلید غیر

این همه صورت برّد بر صفحه هستی به‌کار؟

حدّ من نیست ثنایت گفتن	گوهر شکر عطایت سُفتن
عزّت از خواری نشناخته‌ای	عمر در خارکشی باخته‌ای
داد با این همه افتادگی‌ام	عزّ آزادی و آزادگی‌ام

(۱۵ نمره)

پرسش‌های املایی

۱. «فاصلهٔ میان واژه‌ای» چیست؟ مثال بزنید. (۱ نمره)
 ۲. واژه‌هایی نظیر «دونده» هنگام اضافه شدن پسوند «ان/ی» چه تغییری می‌کنند؟ با ذکر مثال دیگری توضیح دهید. (۱ نمره)
 ۳. تفاوت معنایی «جزء» و «جز» را در قالب دو جمله بنویسید. (۲ نمره)
 ۴. به‌کار بردن نشانهٔ مد (~) در کدام واژه‌ها نادرست است؟ (۱ نمره)
- «فرآیند - الآن - پیش آمد - مال اندیش - هم‌آیش - دل‌آرام - خوش آواز»

انشا

دربارهٔ یکی از موضوع‌های زیر، انشایی حداقل در پانزده سطر بنویسید. (۲۰ نمره)

الف) آزادی و آزادگی

ب) دل‌نوشته‌ای از جنگ تحمیلی

پ) من ایرانی‌ام!

پاسخ نامہ

ویب ویڈیو ویڈیو ویڈیو

ستایش: به نام خدایی که جان آفرید

۱. الف) دستگیر: یاریگر، مددکار / پوزش پذیر: پذیرنده پوزش
 ب) متفق: هم فکر، هم رای، هم داستان / کنه: پایان و حقیقت چیزی، ذات
 پ) مُحال: ناشدنی، غیرممکن / مصطفی: برگزیده، لقب حضرت محمد(ص)
۲. الف) تأمل / ب) صفایی / پ) طلعت، زینت ده
۳. انسان به آن سوی عظمت و بلندپایگی پروردگار دست نمی یابد و دیدگان هرگز آخر و انتهای زیبایی او را نخواهند دید.
۴. الف) مصراع اول بیت به ماجرای گلستان شدن آتشی اشاره دارد که نمرود برای حضرت ابراهیم(ع) برپا کرده بود و مصراع دوم به رد شدن بنی اسرائیل به دنبال حضرت موسی(ع) از رودخانه نیل و غرق شدن آنها اشاره می کند.
- ب) واژه خلیل لقب حضرت ابراهیم(ع) است. خلیل به معنای دوست است. (خلیل الله: دوست خدا)

۵. الف) پرستار امرش همه چیز و کس
 نهاد

ب) بصر، متهای جمالش نیافت
 نهاد

۶.

سخن گفتن اندر زبان آفرید
 ۳

الف) سه جمله: به نام خدایی که جان آفرید
 ۱ ۲

ب) نام و زبان

پ) سخن گفتن

۷. کنایه، تشبیه: تاج بخت، تکرار (یکی را)
۸. الف) تشبیه (دل به آینه مانند شده است).
- ب) چراغ هدایت (هدایت به چراغ مانند شده است).
۹. بوستان: به نظم، گلستان: نثر آمیخته به شعر
۱۰. مستوره کردستانی، شاعر قرن سیزدهم، در سنج متولد شد و به دو زبان فارسی و کردی شعر می‌سرود. او را نخستین زن تاریخ‌نویس کرد در ایران می‌دانند.
۱۱. گزینه «۴»: ماورا: پشت سر، آن سوی، در پی، آنچه در پشت چیزی باشد.
۱۲. گزینه «۳»: محال درست است.
۱۳. گزینه «۱»: پرستار: مطیع، فرمانبردار
۱۴. گزینه «۴»: صفت‌ها به ترتیب نکو، بخشنده، دستگیر، کریم، خطابخش و پوزش‌پذیر هستند.
۱۵. گزینه «۲»

پاسخ‌نامه نمونه آزمون نوبت دوم

۱. الف) همزه (ء)
- ب) جز: مگر، الا، غیر - جزء: بخشی از کل چیزی
- پ) حروف
۲. کلمه‌هایی که به «الف» یا «واو» ختم شوند؛ مانند صدای رسا، دانشجوی فعّال.
۳. پنبه، پمبه / منبر، ممبر
۴. شیء پرنور / جزء آخر
۵. همایش / دلارام